

HOTĂRÂREA CURȚII
DIN 17 SEPTEMBRIE 1980¹

Philip Morris Holland BV
împotriva
Comisiei Comunităților Europene

„Ajutor acordat unui producător de țigarete”

Cauza 730/79

În cauza 730/79,

PHILIP MORRIS HOLLAND BV, cu sediul social în Eindhoven, reprezentată de B. H. ter Kuile, avocat în cadrul Hoge Raad (Curtea Supremă din Țările de Jos) și de F. O. W. Vogelaar, avocat în Baroul din Haga, cu domiciliul ales în Luxemburg, la cabinetul lui J. Loesch, avocat, 2, rue Goethe,

reclamantă,

împotriva

COMISIEI COMUNITĂȚILOR EUROPENE, reprezentată de consilierul său juridic, domnul D. R. Gilmour, asistat de domnul A. F. de Savornin Lohman, avocat în Baroul din Rotterdam, cu domiciliul ales în Luxemburg, la biroul consilierului său juridic, domnul M. Cervino, clădirea Jean Monnet, Kirchberg,

pârâtă,

având ca obiect anularea Deciziei 79/743/CEE a Comisiei din 27 iulie 1979 privind ajutorul pe care guvernul olandez planifică să îl acorde în vederea sporirii capacității de producție a unui producător de țigarete (JO L 217, 25.8.1979, p. 17),

CURTEA,

compusă din domnii H. Kutscher, președinte, A. O’Keeffe și A. Touffait, președinți de cameră, J. Mertens de Wilmars, P. Pescatore, Mackenzie Stuart, G. Bosco, T. Koopmans și O. Due, judecători,

avocat general: domnul F. Capotorti

grefier: domnul A. Van Houtte

pronunță prezenta

¹ Limba de procedură: olandeza.

HOTĂRÂRE

1. Prin acțiunea introdusă la 12 octombrie 1979, reclamanta a solicitat, în temeiul articolului 173 din Tratatul CEE, anularea Deciziei 79/743/CEE a Comisiei din 27 iulie 1979 privind ajutorul pe care guvernul olandez planifică să îl acorde în vederea sporirii capacității de producție a unui producător de țigarete (JO L 217, p. 17).

2. Reclamanta este filiala olandeză a unui mare producător de tutun. Prin scrisoarea din 7 octombrie 1978, guvernul olandez a informat Comisia cu privire la intenția sa de a acorda reclamantei „prima suplimentară pentru proiecte majore” prevăzută de Legea olandeză din 29 iunie 1978 privind stimularea și orientarea investițiilor (Staatsblad 1978, nr. 368). Această primă destinată proiectelor de investiții, cu o valoare care depășește 30 de milioane de guldeni olandezi, se acordă în funcție de numărul de locuri de muncă create și poate atinge 4% din valoarea investiției în cauză. În conformitate cu articolul 6 din legea respectivă, prima nu se acordă în cazul în care, conform avizului Comisiei, acordarea acesteia ar fi incompatibilă cu piața comună în temeiul articolelor 92-94 din tratat.

3. Prin ajutorul respectiv se urmărește să se acorde asistență reclamantei în vederea concentrării și dezvoltării producției sale de țigarete prin închiderea uneia din cele două fabrici pe care aceasta le deține în Țările de Jos și prin sporirea capacității de producție a celei de-a doua, situată în Bergen-op-Zoom, în sudul țării, la 16 miliarde de țigarete pe an, mărindu-se astfel capacitatea de producție a filialei cu 40%, iar producția olandeză totală cu aproximativ 13%.

4. După examinarea proiectului de ajutor în conformitate cu dispozițiile articolului 93 din tratat, Comisia a luat decizia atacată, care prevede că Regatul Țărilor de Jos nu își poate pune în aplicare proiectul, comunicat Comisiei prin scrisoarea din 4 octombrie 1978, de acordare a „primei suplimentare pentru proiecte majore” în favoarea investițiilor realizate la Bergen-op-Zoom.

Cu privire la admisibilitatea acțiunii

5. Comisia nu contestă faptul că reclamanta, în calitatea sa de beneficiar potențial al ajutorului prevăzut de decizie, are dreptul de a introduce o acțiune în anulare, chiar dacă decizia se adresează unui stat membru.

Cu privire la fond

6. Reclamanta susține două motive de anulare a deciziei atacate. În primul rând, decizia Comisiei (a) reprezintă o încălcare a articolului 92 alineatul (1) din tratat; (b) reprezintă o încălcare a unuiu sau mai multor principii generale de drept comunitar, în special a principiului bunei administrări, a principiului protecției încrederii legitime și a celui al proporționalității sau, cel puțin, a unuiu sau mai multor principii ale politicii în domeniul concurenței a Comisiei; (c) reprezintă o încălcare a articolului 190 din tratat, întrucât motivarea deciziei de către Comisie este neclară și contradictorie.

7. În al doilea rând, decizia conform căreia dispozițiile derogatorii ale articolului 92 alineatul (3) din tratat nu se aplică în condițiile prezentei cauze reprezintă o încălcare a dispozițiilor tratatului menționate anterior, precum și a principiilor dreptului comunitar menționate anterior.

Cu privire la primul motiv

8. Articolul 92 alineatul (1) din Tratatul de la Roma prevede că, „cu excepția derogărilor prevăzute de prezentul tratat, sunt incompatibile cu piața comună, în măsura în care afectează schimburile comerciale între statele membre, ajutoarele acordate de state sau prin intermediul resurselor de stat, sub orice formă, care denaturează sau amenință să denatureze concurența prin favorizarea anumitor întreprinderi sau sectoare de producție”.

9. Reclamanta susține că, pentru a putea decide în ce măsură un anumit ajutor este incompatibil cu piața comună, trebuie să se aplice, în primul rând, criteriile care stabilesc existența unor restricții ale concurenței în temeiul articolelor 85 și 86 din tratat. Prin urmare, Comisia trebuie să stabilească mai întâi „piața în cauză”, iar, în acest sens, trebuie să țină seama de produs, de teritoriu și de perioada de timp respectivă. Ulterior, aceasta trebuie să examineze structura pieței respective pentru a putea aprecia în ce măsură ajutorul respectiv aduce atingere, după caz, raporturilor de concurență. Însă aceste elemente lipsesc din decizia atacată. Decizia nu definește piața respectivă nici din punctul de vedere al produsului, nici în timp. Nu se precizează deloc structura pieței și, mai mult, raporturile de concurență ce rezultă din aceasta, care pot fi, după caz, denaturate de ajutorul care face obiectul litigiului.

10. Este cunoscut faptul că după realizarea investițiilor planificate, reclamanta urmează să asigure aproximativ 50% din producția olandeză de țigări și că aceasta prevede să exporte mai mult de 80% din producția sa către alte state membre. „Prima suplimentară pentru proiecte majore” pe care guvernul olandez își propusese să o acorde reclamantei se ridică la 6,2 milioane de guldeni olandezi (2,3 milioane de unități de cont europene), ceea ce reprezintă 3,8% din suma investițiilor realizate.

11. Atunci când un ajutor financiar de stat consolidează poziția unei întreprinderi în raport cu alte întreprinderi concurente în schimburile intracomunitare, trebuie să se considere că acestea din urmă sunt afectate de ajutorul respectiv. În speță, ajutorul pe care guvernul olandez planifică să îl acorde viza o întreprindere orientată spre comerțul internațional, astfel cum o dovedește procentul ridicat din producția sa pe care aceasta intenționează să o exporte în alte state membre. Ajutorul respectiv urmărea să contribuie la creșterea capacității sale de producție și, în consecință, la mărirea capacității de alimentare a fluxurilor de schimb, inclusiv cele existente între statele membre. Pe de altă parte, ajutorul a redus costul de transformare a instalațiilor de producție și, de asemenea, a avantajat reclamanta în competiția cu producătorii care au realizat sau urmăresc să realizeze, pe propria lor cheltuială, o creștere similară a capacității de producție a instalațiilor proprii.

12. Aceste circumstanțe, care au fost menționate în considerentele deciziei atacate și care nu au fost contestate de reclamantă, reprezintă o justificare suficientă pentru a permite Comisiei să decidă că ajutorul planificat este de natură să aducă atingere schimburilor între statele membre și amenință să denatureze concurența între întreprinderile stabilite pe teritoriul unor diferite state membre.

13. Din aceste considerații reiese că primul motiv trebuie respins, atât în ceea ce privește fondul, precum și în ceea ce privește motivarea insuficientă.

Cu privire la al doilea motiv

14. Prin al doilea motiv, reclamanta critică decizia Comisiei în măsura în care aceasta se întemeiază pe inaplicabilitatea, în prezenta cauză, a derogărilor prevăzute la articolul 92 alineatul (3) din tratat, în special literele (a), (b) și (c).

15. Articolul respectiv prevede că pot fi considerate compatibile cu piața comună:

„(a) ajutoarele destinate promovării dezvoltării economice a regiunilor în care nivelul de trai este anormal de scăzut sau în care există un grad de ocupare a forței de muncă extrem de scăzut;

(b) ajutoarele destinate să promoveze realizarea unui proiect important de interes european comun sau să remedieze perturbări grave ale economiei unui stat membru;

(c) ajutoarele destinate să favorizeze dezvoltarea anumitor activități sau a anumitor regiuni economice, în cazul în care acestea nu schimbă condițiile schimburilor comerciale într-o măsură care contravine interesului comun [. . .]”

16. Conform reclamantei, este greșit să se stabilească de către Comisie cu titlu de principiu general că ajutoarele acordate de către un stat membru unor întreprinderi nu intră în sfera de aplicare a dispozițiilor derogatorii ale articolului 92 alineatul (3) din tratat decât în cazul în care Comisia poate stabili că ajutoarele respective își aduc contribuția la atingerea unuia dintre obiectivele menționate în derogările respective, care, în condiții normale de piață, nu sunt atinse prin intermediul unor acțiuni proprii. Singura condiție pentru acordarea unui ajutor în temeiul articolului 92 alineatul (3) din tratat este aceea ca planul de investiții în cauză să fie conform cu obiectivele menționate la literele (a), (b) sau (c).

17. Acest argument nu poate fi reținut. Pe de o parte, acesta nu ia în considerare faptul că alineatul (3) al articolului 92, spre deosebire de alineatul (2) al aceluiași articol, îi conferă Comisiei o putere de apreciere, întrucât prevede că ajutoarele pe care le enumără „pot” fi considerate compatibile cu piața comună. Pe de altă parte, acesta are drept rezultat faptul că statelor membre li se permite să efectueze plăți care să îmbunătățească situația financiară a întreprinderii beneficiare, fără ca acestea să fie necesare pentru atingerea obiectivelor prevăzute la articolul 92 alineatul (3).

18. În acest sens, trebuie să se observe că decizia atacată constată, în mod explicit, că guvernul olandez nu a putut oferi, iar Comisia nu a putut identifica, nicio justificare care să permită stabilirea faptului că ajutorul respectiv îndeplinește condițiile prevăzute pentru a pune în aplicare derogările stabilite prin articolul 92 alineatul (3) din tratat.

19. Reclamanta susține că a fost o greșeală din partea Comisiei să afirme că zona Bergen-op-Zoom nu este o regiune cu un nivel de trai „anormal de scăzut” sau „cu un grad de ocupare a forței de muncă extrem de scăzut” în sensul dispozițiilor articolului 92 alineatul (3) litera (a). În regiunea Bergen-op-Zoom, rata de subocupare a forței de muncă este mai ridicată, iar venitul pe cap de locuitor mai scăzut decât media la nivel național în Țările de Jos.

20. În ceea ce privește articolul 92 alineatul (3) litera (b), reclamanta contestă afirmația Comisiei, potrivit căreia sistemul de „primă suplimentară” nu putea fi asimilat unui ajutor destinat „remedierii unei perturbări grave a economiei unui stat membru”, iar adoptarea unei alte poziții a

permis Țărilor de Jos, în contextul unei creșteri încetinite și a unei rate ridicate a șomajului în întreaga Comunitate, să efectueze, în beneficiu propriu, investiții ce puteau fi realizate într-un alt stat membru aflat într-o situație mai puțin favorabilă.

21. Conform reclamantei, nu se poate răspunde la întrebarea prin care se urmărește clarificarea existenței unei perturbări grave a economiei unui stat membru și, în cazul unui răspuns afirmativ, la întrebarea dacă un ajutor național specific remediază perturbarea respectivă, prin examinarea, astfel cum a procedat Comisia, a posibilității efectuării, după caz, a investiției de către o întreprindere beneficiară a ajutorului din partea unui anumit stat membru în alt stat membru aflat într-o situație mai puțin favorabilă decât cel dintâi stat membru.

22. În cele din urmă, reclamanta contestă declarația Comisiei care se regăsește în decizie conform căreia examinarea sectorului producției de țigarete în Comunitate și în Țările de Jos demonstrează că numai condițiile de piață în sine, fără intervenția statului, sunt de natură să asigure o dezvoltare normală și că, prin urmare, ajutorul care face obiectul litigiului nu poate fi considerat a fi destinat facilitării dezvoltării în temeiul articolului 92 alineatul (3) litera (c).

23. Conform reclamantei, este irelevant, în principiu, dacă, „fără intervenția statului”, condițiile de piață ca atare sunt de natură să asigure o dezvoltare normală a producției într-un stat membru și în Comunitate. Singurul lucru important este acela de a se stabili dacă ajutorul respectiv facilitează sau nu dezvoltarea. Mai mult, motivarea deciziei este neclară și contradictorie.

24. Aceste argumente ale reclamantei nu pot fi reținute. Este necesar să se reamintească că Comisia se bucură de putere discreționară, putere al cărei exercițiu implică aprecieri de ordin economic și social, care trebuie făcute într-un context comunitar.

25. Acesta este contextul în care Comisia a apreciat, în mod întemeiat, nivelul de trai și gradul de ocupare a forței de muncă extrem de scăzut în zona Bergen-op-Zoom, fără a face trimitere la media la nivel național în Țările de Jos, ci în raport cu nivelul comunitar. În ceea ce privește argumentul reclamantei, fondat pe dispozițiile articolului 92 alineatul (3) litera (b) din tratat, Comisia putea considera cu ușurință, cum a și făcut-o de altfel, că investiția ce urmează să fie realizată în acest caz nu constituia „un proiect important de interes comun”, iar ajutorul prevăzut nu putea fi asimilat unui ajutor destinat „remedierii unei perturbări grave a economiei unui stat membru”, întrucât respectivul ajutor permite transferul investițiilor ce pot fi realizate în alte state membre cu o situație economică mai puțin favorabilă decât cea din Țările de Jos unde rata șomajului la nivel național este una din cele mai scăzute din Comunitate.

26. În ceea ce privește articolul 92 alineatul (3) litera (c) din tratat, argumentele avansate de reclamantă nu sunt pertinente. Compatibilitatea ajutorului în cauză cu tratatul trebuie stabilită în context comunitar și nu în cel al unui singur stat membru. Afirmarea Comisiei este fondată, în mare parte, pe constatarea că, creșterea producției de țigarete prevăzută este transferată către celelalte state membre, aceasta în contextul unei creșteri lente a consumului, ceea ce nu permite să se considere că un astfel de ajutor nu aduce atingere condițiilor de schimb într-o măsură contrară interesului comun. Această afirmație este întemeiată. Constatarea faptului că numai condițiile de piață ca atare în sectorul producției de țigarete, fără intervenția statului, sunt de natură să asigure o dezvoltare normală și că, prin urmare, nu se poate considera că ajutorul este destinat „facilitării” dezvoltării, este, de asemenea, justificată, în cazul în care se apreciază necesitatea unui ajutor mai mult din punct de vedere comunitar, decât din acela al unui stat membru.

27. Prin urmare, se respinge acțiunea.

Cu privire la cheltuielile de judecată

28. În conformitate cu articolul 69 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, partea care cade în pretenții este obligată la plata cheltuielilor de judecată, în cazul în care s-a solicitat acest lucru de partea care a câștigat.

Pentru aceste motive,

CURTEA,

hotărăște:

1) Respinge acțiunea.

2) Obligă reclamanta la plata cheltuielilor de judecată.

Kutscher	O'Keefe	Touffait	Mertens de Wilmars	Pescatore
Mackenzie Stuart	Bosco	Koopmans	Due	

Pronunțată în ședință publică la Luxemburg, 17 septembrie 1980.

Grefier

A. Van Houtte

Președinte

H. Kutscher